

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI**Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:****Esas Sayısı : 2015/65 (Siyasi Parti Mali Denetimi)****Karar Sayısı : 2019/15****Karar Tarihi: 16/10/2019****I. MALİ DENETİMİN KONUSU**

Demokrat Partinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Alparslan ALTAN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA ve Rıdvan GÜLEÇ'in katılımlarıyla 26/5/2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Demokrat Partinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

3. Demokrat Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2014 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Burak FIRAT tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

4. Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2014 yılı gelirler toplamının 3.618.990,00 TL, giderler toplamının 5.421.416,72 TL olduğu anlaşılmaktadır.

5. Partinin 2014 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu; bu hâliyle 2014 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

6. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 2.198.140,00 TL olup bunun 50.120,00 TL'si bağış gelirlerinden, 2.145.960,00 TL'si satış gelirlerinden ve 2.060,00 TL'si diğer parti gelirlerinden oluşmaktadır.

7. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

8. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 1.420.850,00 TL olup bunun 768.500,00 TL'si bağış ve yardım gelirlerinden, 652.350,00 TL'si ise genel merkez yardımlarından oluşmaktadır.

9. İl örgütlerinin 2014 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

10. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 4.000.566,72 TL olup bunun 508.692,33 TL'si personel giderlerinden, 652.350,00 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 21.707,29 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 3.089,60 TL'si basılı kâğıt ve kırtasiye giderlerinden, 24.605,50 TL'si haberleşme giderlerinden, 28.669,15 TL'si taşıma ve vasıta giderlerinden, 165.492,66 TL'si seyahat giderlerinden, 5.000,00 TL'si kira giderlerinden, 18.568,60 TL'si bakım ve onarım giderlerinden, 69.771,17 TL'si ısıtma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 297.893,60 TL'si vergi, harç ve noter giderlerinden, 534.799,00 TL'si propaganda malzeme giderlerinden, 8.348,50 TL'si basın ve yayın giderlerinden, 1.347.195,37 TL'si geçen yıldan kalan borç ödemesi giderlerinden ve 314.383,95 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

11. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır:

A. Demokrat Parti Genel Merkezine gönderilen yazıyla 1/1/2014 tarihli açılış fişi ile açılış kaydı yapılan toplam 137.365,18 TL bakiyeli 195-İş Avansları hesabının 2014 yılı sonunda da kapatılmayarak 155.965,18 TL bakiye ile bir sonraki yıla devretme nedeninin izahı istenmiştir.

Parti tarafından anılan yazıya verilen cevapta söz konusu hesabın bakiyesinin tamamına yakınının 2009 yılında Doğru Yol Partisi ile Anavatan Partisinin birleşme sürecinde Anavatan Partisi mali tablosundan intikal eden verilerden oluştuğu, Anavatan Partisinin arşiv kayıtlarının ellerinde olmaması nedeniyle detayı hakkında bilgilerinin olmadığı ifade edilmiştir.

195-İş Avansları hesabı; işletme adına mal ve hizmet satın alacak, işletme adına bir kısım gider ve ödemeleri yapacak personel ve personel dışındaki kişilere verilen iş avanslarının izlendiği hesaptır ve söz konusu hesabın normal işleyişi kapsamında ortakların, personelin ve diğer kişilerin iş avansı mahiyetinde işletmeye verecekleri belgeler (yapılan işe ilişkin fatura ve benzeri belgeler) ile kapatılması gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere iş avansları belli bir amaç için verilmekte olup amaç yerine getirildiğinde avansın kapatılması gerekmektedir. Bu itibarla avansın kapatılmaması durumu verilen avansın amacına uygun kullanılmadığı anlamına gelmektedir.

Parti tarafından gönderilen savunmada ise sadece avansın neden oluştuğuna dönük açıklama yapılmış ancak söz konusu avansların uzun süredir kapatılmamasına rağmen iadesine ilişkin herhangi bir girişimde bulunulmamasının nedenleri üzerinde durulmamıştır. Sonuç olarak belli bir amaca yönelik olarak verilen avansın amacına uygun kullanılmadığı, avansın kişiler ve firmalar üzerinde bekletilerek adeta bir borç verme işlemine dönüştüğü görülmüştür.

2820 sayılı Kanun'un "Borç verme yasağı" başlıklı 72. maddesinde "Siyasi partiler, üyelerine ve diğer gerçek ve tüzelkişilere hiçbir şekilde borç veremezler." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm gereğince siyasi partiler hiçbir şekilde borç veremez ve borç verme hükmündeki işlemlerde bulunamazlar.

Bu itibarla Parti hesaplarında açık görünen 155.965,18 TL avans miktarı karşılığı parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

B. Partiye gönderilen yazıyla aşağıdaki tabloda ayrıntısı verilen ödeme ile ilgili olarak fatura tutarı ile deftere işlenen tutar arasındaki uyumsuzluğun izahı istenmiştir.

Yevmiye No	Yevmiye Tarihi	İşletme Defteri Tutarı (TL)	Fatura Tutarı (TL)	Fark (TL)
5.1.2014	5	6.480,00	64,80	6.415,20

Parti tarafından anılan yazıya verilen cevapta söz konusu gidere ilişkin işlemin sehven yapıldığı belirtilmiştir.

2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin altıncı fıkrasında "Siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hallerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevşik ederler. Ancak kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilmediği hallerde, fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örnekleri kullanılabilir." denilmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri gereğince siyasi partilerin gelir ve giderlerinin esastan incelenmesi sırasında parti defterleri, gelir ve gider kayıtları ile bunlara ilişkin

belgelerin kesin hesaplar ile uyumlu olması gerekmektedir. Yapılan incelemede ise Partinin işletme defterine kaydedilen gider tutarı ile kanıtlayıcı belgelerde bulunan gider tutarı arasında 6.415,20 TL'lik fark olduğu görülmüştür. Bu durum, defter kayıtlarına göre 6.415,20 TL tutarında kanıtlayıcı belge olmadığı hâlde ödeme yapıldığı, diğer bir ifadeyle belgelendirilen tutardan fazla ödeme yapıldığı anlamına gelmektedir.

2820 sayılı Kanun'un 75. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.*” denilmektedir.

Bu sebeple fatura tutarından fazla yapılan ödeme tutarı olan 6.415,20 TL karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

C. Partiye gönderilen yazıyla 2014 yılı işletme defterinde kayıtlı olan ve ayrıntısı aşağıdaki tabloda verilen, maaş ödemesi ile serbest meslek erbabına yapılan ödeme niteliğindeki toplam 17.500,00 TL'lik harcamanın neden gider makbuzu karşılığı yapıldığının izahı istenmiştir.

Yevmiye Tarihi	Yevmiye No	Açıklama	Tutar
15.5.2014	255	Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	3.000,00 TL
8.7.2014	319	Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	3.500,00 TL
11.9.2014	387	Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	3.000,00 TL
12.9.2014	391	Diğer Ticari Borçlar	3.000,00 TL
14.11.2014	481	Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	2.000,00 TL
23.12.2014	537	Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	3.000,00 TL
TOPLAM			17.500,00 TL

Parti tarafından anılan yazıya verilen cevapta kurumlar vergisi mükellefi olmadıklarından Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kendilerine izinle verilmiş onaylı gider pusulaları bulunmadığı belirtilmiş ve bu sebeple stopaj kesintisinin yapılamadığı ifade edilmiştir.

2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin altıncı fıkrasında “*Siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hallerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsik ederler. Ancak kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilmediği hallerde, fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örnekleri kullanılabilir.*”, 75. maddesinin

dördüncü fıkrasında “*Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.*” ve 76. maddesinin son fıkrasında “*Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irat kaydedilir.*” denilmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri gereğince siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hâllerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsik etmek zorundadırlar. Ayrıca kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilmediği hâllerde de fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örneklerin kullanılması gerektiği ilgili Kanun maddesinde ifade edilmiştir. Yapılan incelemede ise maaş ödemesi, serbest meslek erbabına yapılan ödeme gibi bordro veya serbest meslek makbuzu karşılığında yapılması gereken giderlerin gider makbuzu karşılığında yapıldığı tespit edilmiştir. Parti tarafından gönderilen cevapta ise kanıtlayıcı bir belge sunulmamakla birlikte neden stopaj yapılamadığının üzerinde durulmuştur.

Buna göre Genel Merkez kesin hesabında gösterilen ve harcamaların doğruluğunu gösterecek bir belge ile tevsik edilmeyen 17.500,00 TL gider karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

2. İl Örgütleri Giderleri

12. Parti il örgütlerinin giderleri 1.420.850,00 TL olup bunun 103.300,00 TL’si personel giderlerinden, 115.696,00 TL’si temsil ve ağırlama giderlerinden, 58.212,00 TL’si basılı kâğıt ve kırtasiye giderlerinden, 152.592,00 TL’si haberleşme giderlerinden, 84.325,00 TL’si taşıma ve vasıta giderlerinden, 2.938,00 TL’si seyahat giderlerinden, 677.885,00 TL’si kira giderlerinden, 2.860,00 TL’si bakım ve onarım giderlerinden, 127.221,00 TL’si ısıtma, aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 1.400,00 TL’si propaganda malzeme giderlerinden, 8.000,00 TL’si basın ve yayın giderlerinden ve 86.421,00 TL’si diğer giderlerden oluşmaktadır.

13. İl örgütlerinin 2014 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun’a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

14. Partinin 2014 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Demokrat Partinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Kanun'a uygun olmayan toplam 179.880,38 TL gider karşılığı Parti mal varlığının 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazineye irat kaydedilmesine,

B. Partinin 2014 yılı kesin hesabında gösterilen 3.618.990,00 TL gelir ve 5.421.416,72 TL giderin Hazineye irat kaydedilen dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğuna

16/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ